

Valtionosuusuudistus

Kuntaliiton kannanotot

Rakenne ja yleislinjaukset

- Kuntaliitto katsoo, että järjestelmän rakenne ja pääosin kriteerit ja kokonaisuus on onnistunut ja toteuttamiskelpoinen
- Kuntaliitto katsoo, että ns. ylläpitäjämallin kehittäminen tulee kytkeä mukaan uudistukseen. Tämä mahdollistaisi toisen asteen koulutuksen kuntien omarahoitusosuuden asukaskohtaisen määräytymisperiaatteen muuttamisen ikäluokkapohjaiseksi. Kokonaisuuden kannalta ei ole hyväksyttävää, että toisen asteen koulutus on eriytynyt muusta järjestelmästä ja jatkaa eriytymistään
- Kuntaliitto edellyttää, että valtionosuusjärjestelmä on kaikille kunnille oikeudenmukainen ja rahoitusperiaatetta toteuttava. Rahoitusperiaatteen toteuttamisen arvioinnissa on otettava huomioon päätetyt valtionosuusleikkaukset. Valtionosuusjärjestelmän on jatkossakin turvattava kunnallisten palvelujen järjestäminen tehokkaasti koko maassa kohtuullisella vero- ja maksurasituksella

Rakenne ja yleislinjaukset

- Kuntaliitto katsoo, että lisäperustelut ikärakenteen painosta ja ikäryhmähintojen muutoksista nykytilanteeseen verrattuna ovat tarpeellisia
- Uudistettu sairastavuuskerroin on parannus nykyiseen verrattuna, mutta se vaatii vielä jatkovalmistelua ja sitä tulee tarkentaa uudistuksen seuraavassa vaiheessa
- Kuntaliitto ei hyväksy ammattikorkeakoulun kuntien rahoitusosuuden siirrossa tehtyä ratkaisua. Kuntaliitto edellyttää, että kustannusneutraali valtionosuuden vähennys toteutetaan kokonaan opetus- ja kulttuuriministeriöön osuudesta, koska nyt esitetty ratkaisu pienentää peruspalvelujen valtionosuutta noin 164 miljoonaa euroa ja aiheuttaa näin toteutettuna kunnille heikomman valtionosuuskehityksen. Peruspalvelujen valtionosuusprosentti alenee noin 0,65 prosenttiyksikköä eikä ehdotus ole siten kustannusneutraali valtion ja kuntien kesken kuin pelkästään muutoshetkellä

Verotuloihin perustuva valtionosuuksien taseaus

Taseauslisän omavastuu

- Kuntaliitto esittää, että taseauslisän omavastuuosuutta pienennetään. Lisäksi kuntaliitto huomauttaa, ettei esitetty taseausjärjestelmä taseausrajan nostosta huolimatta ole kuntaliitosneutraali, koska taseausrajan ylä- ja alapuolisia kuntia käsitellään eri tavalla (ei ole symmetrinen)

Kiinteistöveron huomioon ottaminen taseauksessa

Voimalaitosten kiinteistöverojen laskennallisesta tuotosta puolet esitetään otettavaksi huomioon taseausta laskettaessa

- Kuntaliitto katsoo, että laskennallisiin verotuloihin perustuvassa valtionosuuksien taseauksessa käytettävän veropohjan on oltava mahdollisimman laaja

Valtionosuuskriteerit

- Sairastavuuskertoimen uudenlainen määräytyminen sairauksien perusteella on oikeansuuntainen. Epävarmuutta liittyy siihen, onko esitetty luettelo sairauksista kattava. Tätä kriteeriä on jatkojalostettava
- Lakiluonnoksen 26 § (syrjäisyyden lisäosa) ei täytä lainsäädännöltä edellytettyä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimusta, koska siinä ei lainkaan avata syrjäisyyden perushinnan ja syrjäisyysluvun määräytymisperusteita. Näin muotoiltuna ne perustuvat kokonaan asetuksentasoiseen sääntelyyn.
- Kuntaliitto esittää, että uudistuksen seuraavassa vaiheessa syrjäisyysluku uudistetaan kokonaan.

Valtionosuuskriteerit

- Kuntaliitto katsoo, että syrjäisyyden laskennan porrastusten vähentäminen ja yhdistely on oikeansuuntainen toimenpide. Kuntaliitto esittää, että syrjäisyyden painoarvoa vielä kuitenkin tarkistettaisiin erityisesti harvaan asuttujen kuntien kohdalla. Syrjäisyyden perusteella tuleva valtionosuuden määrä on esitetty kolminkertaiseksi silloin, kun syrjäisyysluku on puolitoista. Tämä on ainoa porrastus, joka on myös ongelmallinen kuntaliitostapauksissa. Tulisikin harkita portaattoman kertoimen muodostamista
- Kuntaliitto kannattaa uuden koulutustausta -kertoimen käyttöönottoa
- Kuntaliitto pitää vieraskielisyyskriteerin laajentamista perusteltuna. Kertoimen vaikuttavuutta tulisi seurata ja tarvittaessa muuttaa. Kuntaliitto muistuttaa, että kriteerillä ei missään tapauksessa saa korvata kunnille pakolaisten ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikan hakijoiden kotouttamiskustannusten matalaa tasoa

Valtionosuuskriteerit

- Kuntaliitto esittää selvitettäväksi, olisiko tarpeen ja mahdollista myöntää saaristolisää myös muille kunnille, joilla on pysyvää asutusta saarissa ilman kiinteää tieyhteyttä
- Kuntaliiton mielestä olisi syytä selvittää uuden järjestelmän kaksikielisyyslisän kunnittainen kohtaanto ottaen huomioon ruotsinkielisten palveluiden saatavuus ja kustannukset

Perustamishankkeiden valtion-avustuksen siirto

Peruskoulun ja kirjaston perustamishankejärjestelmä lopetetaan ja rahat 14,5 milj. euroa siirretään peruspalveluihin. Kuntaliitto pitää summaa pienenä.

- Kuntaliitto suhtautuu myönteisesti ehdotukseen tietyin varauksin ja esittää siirron laskentatavaksi esimerkiksi 10 vuoden keskiarvoa tarkoitukseen käytettävissä olleista määrärahoista.
- Kunnan peruspalvelujen investointi- ja peruskorjaushankkeiden valtion rahoitus on säilytettävä osana valtoin suhdanne- ja työllisyyspolitiikkaa. Kuntien ja kuntayhtymien rakennusten ja toimitilojen korjausvelka on jo yli 5 miljardia euroa. Kuntien hankkeet ovat nopeasti käynnistettävissä ja ne tukevat tehokkaasti paikallistaloutta ja työllisyyttä.
- Kuntien home- ja kosteusvauriokohteisiin tulee jatkossakin saada suhdanneluonteista hanketukea.

Perustamishankkeiden valtion-avustuksen siirto

- Kuntaliitto katsoo lisäksi, että jo päätettyjen perustamishankkeiden jälkirahoituksen maksu tulee luonnollisesti saattaa loppuun tehtyjen päätösten mukaisesti
- Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus (entinen harkinnanvarainen rahoitusavustus) on pidettävä jatkossakin osana järjestelmää. Sen painoarvoa tulee lisätä eikä vähentää eikä lisäystä tule rahoittaa muiden kuntien valtionosuuksia vastaavasti alentamalla. Vaikeista rakennemuutosongelmista kärsiville paikkakunnille on harkittava omien erillisten kuntataloutta vahvistavien toimenpiteiden käyttöönottoa

Yksityisen opetuksen järjestäjän kotikuntakorvauksen määrä

- Kuntaliitto esittää, että yksityisiä opetuksen järjestäjiä käsitellään jatkossa samalla tavalla ja prosenttia alennetaan tasolle, joka on esimerkiksi 85 - 87 prosenttia kuntajärjestäjän korvauksesta. Todellinen tarpeellinen taso tulee selvittää ja määrittää sellaiseksi, että taso on oikeudenmukainen ja sama kaikille järjestäjille. Myös kotikuntakorvauksen perusteen nousu 13 - 15 -vuotiaista vaikuttaa prosentin määrittelyyn

Kulttuurin ja taiteen perusopetuksen asukaskohtainen valtiosuus

- Kuntaliitto katsoo, että yleinen kulttuuritoimi ja taiteen perusopetus tulee säilyttää valtionvarainministeriön hallinnoiman peruspalvelujen valtionosuuden yhteydessä asukaskohtaisuutensa vuoksi. Peruspalveluissa asukaskohtaisuus on yleinen periaate, mistä syystä ne soveltuvat paremmin peruspalvelujen valtionosuuden yhteyteen. Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuus/rahoitus perustuu pääsääntöisesti muihin perusteisiin

Siirtymäkaudet

- Kuntaliitto katsoo, että viiden vuoden siirtymäaika on tarpeellinen. Siirtymäajasta huolimatta osalla kunnista tulee olemaan vaikeuksia uudistuksen tulokseen sopeutumisessa.
- Kotikuntakorvausten siirtymäajan yhdistämistä kokonaisuuteen tulisi harkita kuntien kohdalla. Yksityisille ja muille kuin kuntajärjestäjille siirtymäjärjestely voi olla paikallaan

Koelaskelmat

- Kuntaliitto on huolissaan uudistuksessa menettävien kuntien selviytymisestä ja kuntien veroprosenttierojen kasvamisesta entisestään

Uudistuksen jatkaminen

- Valtionosuusjärjestelmän uudistamisen jatkotyö on käynnistettävä, jotta uuden järjestelmän perusteet ja toimivuus voidaan varmistaa. Samalla tulee käynnistää uutta tutkimusta uudistustyön tueksi